

ชัยรัตน์ จิระมนตรี
สำนักข่าวชายขอบ

6 มีอะไร? นี่มีเวทีข้อมูลที่สำคัญประเด็นโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา ซึ่งหลายฝ่ายกังวลเรื่องมลพิษข้ามแดนจากลาว ซึ่งอยู่ใกล้ชายแดนเพียง 27 กิโลเมตร ในพื้นที่ จ.น่าน โดยเวทีดังกล่าวมีการประชุมนำเสนอผลการศึกษาริวิจัย "สุขภาพและสิ่งแวดล้อมชุมชนในความเสี่ยงข้ามพรมแดนจากโครงการขนาดใหญ่ กรณีโรงไฟฟ้าหงสา" จัดโดยศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีตัวแทนคณะนักวิจัยหน่วยงานระดับจังหวัด และตัวแทนชาวบ้านเข้าร่วมนางสาวสมพร เฟ็งคำ สถาบันพัฒนาระบบประเมินผลกระทบโดยชุมชน เป็นหนึ่งในคณะนักวิจัยชี้แจงข้อมูลสำคัญ โดยระบุว่า กรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา ถือเป็นโครงการขนาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย-ลาว เปิดดำเนินการมาเพียง 3 ปี โดยมีชุมชนฝั่งไทยที่อยู่ใกล้ที่สุดห่างจากเส้นพรมแดน 27 กิโลเมตร คือบ้านน้ำรีพัฒนาและบ้านน้ำช้าง อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะอาศัยอยู่เกือบ 2,000 คน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขาต้นน้ำชาวบ้านยึดอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก คณะวิจัยได้ใช้เวลาลงพื้นที่เก็บข้อมูลและร่วมเรียนรู้กับชาวบ้านเป็นเวลา 4 เดือน จนสามารถผลิตแผนที่ชุมชนที่จะนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในงานติดตามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสาในอนาคตต่อไป

บ็อกกิ้งวอลโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา

โรงไฟฟ้าถ่านหินหงสาที่ตั้งอยู่ในเมืองเงินทองลาว มีการใช้ถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงในกระบวนการผลิต ดังนั้นจึงทำให้มีสารโลหะหนักที่เป็นอันตรายหลายชนิด เช่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนออกไซด์ที่อาจปนเปื้อนสู่อากาศ แม้ตัวโรงไฟฟ้าจะมีระบบตรวจจับและดักสารโลหะหนักเหล่านั้น

นักวิจัยผู้นี้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับที่สำคัญว่า แต่จากข้อมูลพบว่า โรงไฟฟ้าไม่ได้มีการติดตั้งระบบหรือเครื่องมือที่มีความสามารถดักสารปรอท ที่ถือเป็นสารอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพราะสามารถเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ได้ง่าย ถ่ายทอดจากแม่สู่ลูก และจากพืชหรือสัตว์สู่คนได้ อีกทั้งแม้แต่เครื่องมือตรวจจับสารโลหะหนักในอากาศของหน่วยงานในไทย เช่น เครื่องมือตรวจจับสารโลหะหนักที่ติดตั้งที่โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ ยังไม่มีความสามารถในการดักจับสารปรอท ดังนั้นการปนเปื้อนสารปรอทจึงเป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างมาก เพราะยังไม่มีระบบการเฝ้าระวัง

"พื้นที่บ้านน้ำรีและบ้านน้ำช้างถือเป็นพื้นที่ต้นน้ำและแหล่งความมั่นคงทางอาหาร ทั้งข้าวโพดกาแฟ หม่อน มะม่วงหิมพานต์ กัญญา และพืชผัก ที่ส่งต่อมายังคนในเมือง การเฝ้าระวังที่ดีที่สุดคือต้องทำตั้งแต่ที่ต้นทางคือโรงไฟฟ้า แต่กลับไม่มีระบบอะไรเลยที่จะตรวจจับสารปรอท ข้อมูลนี้จึงหายไป งานของเราจึงเข้าไปพยายามพัฒนาระบบเฝ้าระวังให้แก่ชาวบ้านตั้งแต่ในพื้นที่หมู่บ้าน เพราะไม่ต้องการรอให้ผู้คนป่วย หากมีแนวโน้มชี้ชัดถึงผลกระทบก็สามารถจัดการป้องกันสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้ทันที่"

ขณะที่ ดร.นัทธมล คงเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หนึ่งในคณะนักวิจัย กล่าว ว่า โรงไฟฟ้าถ่านหินหงสาเป็นโครงการที่เกิดขึ้นในประเทศลาว แต่ในอนาคตหากมีมลพิษเกิดขึ้น ผลกระทบย่อมไม่หยุดอยู่ที่เส้นพรมแดน ผู้ประกอบการ

ก็ควรมีส่วนรับผิดชอบถึงผลกระทบ ซึ่งในแง่กฎหมายอาจต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากลาวและไทย เพื่อมุ่งเน้นให้โครงการที่เสี่ยงมีผลกระทบต่อค่านึงถึงรัศมีของผลกระทบต่อข้ามพรมแดนด้วย ซึ่งหวังว่าการศึกษากฎหมายโรงไฟฟ้าหงสาจะเป็นต้นแบบให้เกิดกลไกความร่วมมือของทั้ง 2 ประเทศ

ด้านชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งมีข้อกังวลและติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างนายธีรพัฒน์ แสงสี ชาวบ้านน้ำรีพัฒนา อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน ระบุว่า 2 ปีที่ผ่านมาหลังมีการเปิดดำเนินการโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา ชาวบ้านอยากรู้ข้อมูลให้ชัดเจนว่าจะมีผลกระทบต่อชุมชนหรือไม่ โดยเฉพาะต้องการทำเกษตรกรรมของชาวบ้าน จึงอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงมาตรวจสอบ เพราะชุมชนมีผลผลิตหม่อนปีละหลายร้อยตัน ก็เกรงว่าในอนาคตอาจสูญเสียวัวได้หลัก รวมถึงปัญหาต่อสุขภาพ ที่โรงไฟฟ้าถ่านหินไม่ได้ติดตั้งระบบดักสารปรอท รวมถึงสารหนู ซึ่งอาจปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้อุปโภคและบริโภคได้

นายแพทย์หุจิศักดิ์ วรเวชวิทยา รักษาการผู้อำนวยการโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ กล่าว ว่า ปฏิเสธไม่ได้ว่าประเด็นที่ชาวบ้านกังวลมากที่สุดคือผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม เพราะเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน หากเกิดผลกระทบก็จะเห็นผลทันที ต่างจากเรื่องสุขภาพที่กว่าจะสะสมเกิดผลกระทบอาจใช้เวลามากกว่า 5-10 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในพื้นที่ก็มีการลงเก็บข้อมูลสุขภาพเพื่อเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน แต่เนื่องจากงบประมาณที่จำกัดและมีค่าใช้จ่ายหลักในเรื่องการซื้อยาและเวชภัณฑ์ จึงอยากให้ระดับนโยบายให้ความสำคัญให้การสนับสนุน เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายถูกกว่าการรักษาโรค.